

treatment department of assisted reproductive technologies of the State Institution "Precarpathian Centre for Human Reproduction" of the Ministry of Health of Ukraine, educational and scientific-practical centre "Microscopy". The centre is equipped with personal computers, an interactive multimedia projector, laboratory-grade light microscopes, a CCD video camera, a digital camera, and image analysis software. The study rooms of the department are equipped with television panels, personal computers with cable access to "cloud" databases of histological images using digital microscopy technologies. The collection of micropreparations in the educational laboratory totals about 4 thousand copies. The proposed elective disciplines contributes to the formation of a clear understanding of the modern possibilities of assisted reproductive technologies and the possibilities of regenerative medicine and cell therapy, their limitations and the prospects for further progress in order to solve the problems of depopulation, increasing the efficiency of treatment of diseases of the central and peripheral nervous systems, diseases of the cardiovascular and endocrine systems. The knowledge and skills gained thought elective disciplines can create a basis for a conscious choice of a future medical specialty or directions of further scientific research.

DOI 10.31718/2077-1096.22.1.150

УДК 378.6:61.016:616.31-085.01

Бублій Т.Д., Петрушанко Т.О., Костиренко О.П., Дубовая Л.І.

ТРАДИЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ПДМУ

Полтавський державний медичний університет

Організація та реалізація навчального процесу для здобувачів вищої освіти, формування в них необхідних компетентностей передбачає застосування нового підходу до процесу проектування навчальних занять, обґрунтування та добір освітніх інструментів формування компетентностей та критеріїв їх оцінювання. Мета статті – обговорити значущість та співвідношення професійних знань, навичок та професійних компетенцій, що формуються в процесі навчання лікарів-стоматологів у вузі. На кафедрі терапевтичної стоматології є певний багаторічний досвід формування компетентності у студентів. Він дозволяє здійснювати освоєння чотирьох типів досвіду - пізнавальної діяльності (отримання знань), здійснення відомих способів діяльності (умінь), творчої діяльності (уміння приймати ефективні рішення у проблемних ситуаціях), здійснення емоційно-ціннісних відносин суспільства. У студентів у процесі навчання та освоєння освітньої компоненти «Терапевтична стоматологія» формуються загальнокультурні, загальнопрофесійні та професійні компетенції. Проведений аналіз наявних методів послідовної реалізації компетентнісного підходу на кафедрі терапевтичної стоматології підкреслює накопичений цілісний багаторічний досвід щодо виконання, освоєння та вдосконалення професійних та соціальних функцій та компетенцій, вирішення професійних та життєвих проблем, розкриває необхідність та доцільність безперервного вдосконалення формування професійних та педагогічної професійної компетентності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, студенти, терапевтична стоматологія.

Робота є фрагментом комплексної науково-дослідної теми кафедри терапевтичної стоматології Полтавського державно-медичного університету: «Розробка патогенетичної профілактики патологічних змін у порожнині рота осіб із внутрішніми хворобами» (державний реєстраційний № 0121U108263).

Вступ

У нових стандартах вищої медичної освіти в галузі знань "Охорони здоров'я" поряд із загальною характеристикою, обсягом кредитів ECTS, для здобуття відповідного ступеня вищої освіти зазначається перелік компетентностей фахівця, які мають бути сформовані в результаті здобуття відповідного освітньо-професійного рівня згідно національної рамки кваліфікації і відображати погляд замовника (роботодавця) на освітню і професійну підготовку потенційного працівника [6]. Стандарти містять вимоги, що регулюють професійну діяльність лікарів, перелік нормативних документів підготовки майбутніх фахівців, форми їх атестації та вимоги до активної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Все вищезазначене передбачає перегляд організації та реалізації навчального процесу для здобувачів вищої освіти, формування в них не-

обхідних компетентностей, що в свою чергу передбачає застосування нового підходу до процесу проектування навчальних занять, обґрунтування та добір освітніх інструментів формування компетентностей та критеріїв їх оцінювання [1].

Мета роботи

Обговорити значущість та співвідношення професійних знань, навичок та професійних компетенцій, які формуються в процесі навчання лікарів-стоматологів на кафедрі терапевтичної стоматології Полтавського державного медичного університету.

Виклад основного матеріалу

У роботі використовувалися методи порівняльного аналізу, синтезу та узагальнення змісту вітчизняних та зарубіжних документів та наукових публікацій, що описують теорію та практику

застосування компетентнісного підходу в системі вищої освіти.

Потребує уточнення специфічне формулювання цілей освіти в компетентнісному підході, що є окремим важливим завданням. У той самий час необхідне і нове розуміння побудови педагогічного процесу, який передбачає не тільки зміну структури цілепокладання, а й перебудову всього освітнього процесу, з урахуванням накопиченого роками досвіду викладання. На кафедрі терапевтичної стоматології є багаторічний позитивний досвід формування компетентностей у студентів, який дозволяє здійснювати освоєння чотирьох типів досвіду:

– досвіду пізнавальної діяльності (знання, отримані з літератури, лекційний матеріал кафедри, відвідування тематичних курсів підвищення професійної майстерності, які проводяться на кафедрі та можливість здобуття певного досвіду студентами в інших навчальних центрах, використання інтернет-ресурсів) [3,5];

– досвіду здійснення відомих способів діяльності (уміння діяти за зразком – освоєння методик лікарських маніпуляцій, протоколів лікування) [4,5];

– досвіду творчої діяльності (уміння приймати ефективні рішення у проблемних ситуаціях – вирішення ситуаційних завдань, участь у клінічних розборах складних хворих, підготовка студентських наукових доповідей, участь у клінічних конференціях, що обов'язково проводились та проводяться наприкінці учбового циклу кожної групи здобувачів освіти рівня магістра останнього семестру навчання [2,4];

– досвіду здійснення емоційно-ціннісних відносин суспільства, що формуються викладачами, які є кураторами груп (особистісні орієнтації при роботі з різними пацієнтами, які потребують індивідуального підходу) [3,5].

Якість компетентностей сучасного лікаря-стоматолога також залежить від ступеня розуміння відповідальності за власні дії, що знову наголошує на особистісному розвитку майбутніх фахівців.

У студентів у процесі навчання та освоєння освітньої компоненти «Терапевтична стоматологія» на однойменній кафедрі вже понад 100 років формуються загальнокультурні (ЗК), загальнопрофесійні (ОПП) та професійні (ПК) компетенції. Усі вони традиційно формулюються відповідно до робочої програми дисципліни, відображені у силабусі, методичних рекомендаціях та вказівках до кожного практичного заняття. Формування компетенцій у студентів відбувається у ході навчання при реалізації навчального плану та робочої програми дисципліни. Розглянемо їх докладніше.

До загальнокультурних компетенцій належить здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу [7]. Вона формується під час щоденних практичних занять, лекційного курсу та проходження літньої виробничої практики по завер-

шенню VIII семестру навчання, як стоматолога-терапевта. Серед загальнопрофесійних компетенцій – готовність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності з урахуванням різних новітніх ресурсів, термінів та технологій, у тому числі із застосуванням комп'ютера та інтернет-ресурсів; здатність застосовувати принципи етики та деонтології та інші.

Здобувач вищої освіти по освітньо-професійній програмі «Стоматологія» повинен у процесі освоєння навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» вміти застосовувати та систематизувати знання, отримані на інших дисциплінах, проводити аналіз клінічних випадків з позицій сучасних наукових концепцій, проводити аналіз актуальної літератури, експериментальних та клінічних даних, стандартів та законопроектів у галузі медицини. Він повинен володіти науковими поняттями та навичками наукового аналізу, а також сучасною методологією в ході практичної діяльності та науково-дослідної роботи; повинен володіти принципами медичної етики та лікарської деонтології; навичками спілкування з пацієнтами та їх родичами. На кафедрі накопичений багаторічний досвід у цьому напрямку. Щоденні практичні заняття студентів 4 та 5 років навчання, на яких відбувається прийом стоматологічних пацієнтів із різноманітними хворобами зубів, пародонта, слизової рота під безпосередньою курацією викладачами допомагають набути зазначених компетентностей. Здатність працювати в команді, проявляти навички міжособистісної взаємодії особливо важлива для сучасного стоматолога, враховуючи технології стоматологічного прийому. На усіх практичних заняттях на кафедрі терапевтичної стоматології майбутні лікарі працюють саме у команді «лікар – асистент». Така загальна компетентність навіть оцінюється на щорічних конкурсах студентів по виконанню художньої реставрації зубів, які є традиційними на кафедрі понад 20 років. Спрямування спілкування та надання стоматологічної допомоги пацієнтам з орієнтацією на безпеку завжди було лейтмотивом роботи на кафедрі терапевтичної стоматології, але у період складної епідеміологічної ситуації стосовно Ковіду стало ще більш актуальним для здобувачів освіти[5].

До професійних компетенцій належать також вміння проводити обстеження стоматологічного хворого, вивчення провідних синдромів і симптомів, обґрунтування і формулювання попереднього діагнозу; вміння аналізувати результати обстеження стоматологічного хворого та проводити диференціальну діагностику, формулювати остаточний діагноз хвороб пародонта, визначати характер та принципи лікування пацієнтів в клініці терапевтичної стоматології, проводити первинну та вторинну профілактику стоматологічних хвороб. Процес навчання на кафедрі терапевтичної стоматології всіляко сприяє творчому зростанню фахівців, формуванню у них продуктивно-

го, а не кліпового мислення.

У процесі навчання на кафедрі терапевтичної стоматології студент у межах цих компетенцій має освоїти особливості аналізу ефективності призначеного лікування; тактики ведення складних пацієнтів в амбулаторних умовах з патологією різних органів та систем з урахуванням гендерних та вікових особливостей, їх атипичних форм, раптових, гострих та невідкладних станів, диференціального діагнозу, аналізу результатів диспансеризації, формування здорового способу життя, проводити санітарно-просвітницьку роботу тощо. Такий підхід до навчання з щоденним аналізом та оцінкою професійних компетентностей майбутніх стоматологів мотивує до постійного їх удосконалення. Клінічні розгляди хворих, клінічні конференції дозволяють якісно проаналізувати усі етапи курації пацієнта, оцінити дії студента - куратора, надати рекомендації щодо поліпшення лікування стоматологічного пацієнта, етики спілкування з хворим. Під час навчального процесу увага студентів акцентується на етіологічному підході до лікування з урахуванням усіх вимог персоніфікованої медицини. Формування для кожного пацієнта індивідуального плану обстеження та лікування вимагає знань не тільки алгоритмів діагностики, лікування та профілактики стоматологічних хвороб, а й розвитку клінічного мислення. Саме таким є спрямування усіх зусиль викладачів кафедри терапевтичної стоматології.

Важливим моментом навчання на кафедрі є також постійна увага до правильного ведення студентами медичної документації. Аналіз заповнення медичних карт стоматологічних пацієнтів є не тільки етапом курації на занятті хворих, а й обов'язковою складовою підсумкового модульного контролю по завершенню вивчення модуля 3 «Хвороби пародонта», державних іспитів.

Висновки

Проведений аналіз наявних методів послідо-

Реферат

ТРАДИЦИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ОБУЧЕНИЯ НА КАФЕДРЕ ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ ПГМУ

Бублий Т.Д., Петрушанко Т.А., Костиренко А.П., Дубова Л.И.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, студенты, терапевтическая стоматология.

Организация и реализация учебного процесса для соискателей высшего образования, формирование у них необходимых компетентностей предусматривает применение нового подхода к процессу проектирования учебных занятий, обоснование и подбор образовательных инструментов формирования компетентностей и критериев их оценки. Цель статьи – обсудить значимость и соотношение профессиональных знаний, навыков и профессиональных компетенций, формируемых в процессе обучения стоматологов в вузе. На кафедре терапевтической стоматологии имеется определенный многолетний опыт формирования компетентности у студентов. Он позволяет производить освоение четырех типов опыта: познавательной деятельности (получение знаний), осуществление известных способов деятельности (умений), творческой деятельности (умение принимать эффективные решения в проблемных ситуациях), осуществление эмоционально-ценностных отношений общества. У студентов в процессе обучения и освоения образовательного компонента «Терапевтическая стоматология» формируются общекультурные, общепрофессиональные и профессиональные компетенции. Проведенный анализ имеющихся методов последовательной реализации компетентностного подхода на кафедре терапевтической стоматологии подчеркивает накопленный целостный многолетний опыт выполнения, освоения и совершенствования профессиональных и социальных функций и компетенций, решения профессиональных и жизненных проблем.

вної реалізації компетентнісного підходу на кафедрі терапевтичної стоматології підкреслює накопичений цілісний багаторічний досвід щодо виконання, освоєння та вдосконалення професійних та соціальних функцій та компетенцій, вирішення професійних та життєвих проблем, розкриває необхідність та доцільність безперервного вдосконалення формування професійних та педагогічної професійної компетентності.

Перспективи подальших досліджень складаються в пошуку поєднання новітніх та традиційних методів навчання сучасних лікарів.

Література

1. Moshel TM, Popovych Iu, Bublil TD. Rol motyvatsiinoi skladovoi u protsesi stanovlennia osobystosti studentiv-stomatolohiv [The role of motivational storage in the process of becoming special students of dentistry] Materialy naukovo-praktychnoi konferentsiyi z mizhnarodnoiu uchastiu.- Poltava 22 bereznia 2018 169-170 (Ukrainian).
2. Petrushanko TO, Bublil TD, Dubovaia LI. Pojednannia tradytsiinykh ta innovatsiinykh metodiv navchannia na kafedri terapevtychnoi stomatolohii [Combination of traditional and innovative teaching methods at the Department of Therapeutic Dentistry] IV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvo-dydaktyky, psykhologii i pedahohiky vyshchoi shkoly» 7-8 lystopada 2019 Poltava: 2019:317-320 (Ukrainian).
3. Petrushanko TO, Bublil TD, Dubovaia LI. Uprovadzhennia innovatsiinykh osvitnikh tekhnolohii navchannia ta vykladannia na kafedri terapevtychnoi stomatolohii UMSA [Introduction of innovative educational technologies of teaching and learning at the Department of Therapeutic Dentistry UMSA Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Visnyk UKRAYINS'KOI MEDYCHNOI stomatolohichnoyi akademii 2019;4(68):110-113. (Ukrainian).
4. Petrushanko TO, Bublil TD, Dubovaia LI. Osoblyvosti ta perspektyvy dystantsiinoho navchannia na kafedri terapevtychnoi stomatolohii [Features and prospects of distance learning at the Department of Therapeutic Dentistry]. Problemy bezpererвної medychnoi osvity ta nauky 2021; 1(41):14-16.(Ukrainian).
5. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 221 «Stomatolohiia» dlia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity Nakaz MON № 879 vid 24.06.2019 roku Available from: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/65042/
6. Khutorskyi AV. Tekhnolohiia proektuvannia kliuchovykh ta predmetnykh kompetentsii [Technology of designing key and subject competencies] Eidos: internet-zhurnal. 2005; 12 hrudnia Available from: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>
7. Zymova IA. Kompetentsiia i kompetentnist u konteksti kompetentsiinoho pidkhodu v osviti [Competence and competence in the context of the competence approach in education] Vcheni zapysky natsionalnoho suspilstva prykladnoi lnhvistyky. 2014; 4:16-31. (Ukrainian).

Summary

TRADITIONS OF COMPETENCY-BASED TRAINING AT THE DEPARTMENT OF THERAPEUTIC DENTISTRY OF POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY

Bubliy T.D., Petrushanko T.A., Kostyrenko O.P., Dubovaya L.I.

Key words: competency, competency-based training, students, therapeutic dentistry.

The organization the educational process in the higher education implies the formation of critical competencies in students that require the adoption of new approaches in terms of designing practical classes or sessions, the grounds for selecting teaching tools to develop competencies and elaborating criteria for their assessment. The purpose of this article is to discuss the significance and correlation of professional knowledge, skills and professional competencies formed in the process of teaching dentistry disciplines at the university. At the Department of Therapeutic Dentistry there is a high potential in fostering fine competencies in a wide range of dentistry manipulations. The students are taught to broaden their cognitive capacity (gaining knowledge); they are instructed on how to apply specific knowledge through the various kinds of profession-focused activities, i.e. to improve skills. Much attention is also paid to the creative aspect of dentistry education, and creative capacity is defined as the ability of dentists with sufficient standardized knowledge and competence to adapt effectively to different situations based on basic expertise. This is the reason why creative capacity should be viewed anew in the field of medical education. Moreover, the students have to learn the key core cultural issues as well as must be educated to avoid stereotyping, but to also be aware of normative cultural values that can affect their relationship with patients or colleagues. The analysis of the available methods aimed at the sustainable implementation of the competency-based approach at the Department of Therapeutic Dentistry has demonstrated the valuable experience of many years in holistic health-care professional training.

DOI 10.31718/2077-1096.22.1.153

УДК 377.36:61.016:579:331.546

Дерев'яно Т.В., Звягольська І.М., Полянська В.П.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «МІКРОБІОЛОГІЯ»

Полтавський державний медичний університет

Нині відмічається тенденція щодо постійного зростання ролі медичної сестри в системі надання медичних послуг. Проблема формування їх професійної компетентності перебуває у полі зору багатьох навчальних дисциплін, в тому числі й мікробіології, яка є обов'язковою освітньою компонентою формування професійних компетентностей медичних сестер. Тому, метою статті було розкрити особливості формування професійних компетентностей майбутніх медичних сестер у процесі вивчення навчальної дисципліни «Мікробіологія». Відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Сестринська справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я навчальна дисципліна «Мікробіологія» вивчається здобувачами освіти в другому семестрі першого року навчання. З метою реалізації компетентнісного підходу розроблено та створено навчально-методичне забезпечення підготовки фахівців зі спеціальності «Медсестринство», постійно впроваджуються новітні технології викладу матеріалу, засвоєння знань, мотивації та активізації навчальної діяльності здобувачів освіти, удосконалюються форми і методи навчального процесу. Таким чином, навчальна дисципліна «Мікробіологія» спрямована та забезпечує професійну підготовку майбутніх висококваліфікованих фахівців сестринської справи, які оволодівають глибокими теоретичними знаннями та практичними вміннями й навичками, необхідних для їх професійної самореалізації.

Ключові слова: професійна компетентність, медична сестра, бакалавр сестринської справи, мікробіологія.

Вступ

На сьогодні, однією з провідних тенденцій розвитку вищої професійної освіти є посилення уваги до проблеми підготовки фахівців якісно нового рівня, готових до професійного росту, здатних до самоосвіти, самовдосконалення та самореалізації. На професійне становлення особистості впливає вища освіта, від якості якої безпосередньо залежить не лише успішність окремої людини, а й суспільства у цілому. Кожен випускник навчального закладу вищої освіти як майбутній фахівець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та

навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої й дослідницької роботи щодо вирішення нових проблем [1]. Але сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише високої кваліфікації за своїм фахом, а й мобільності знань у різних сферах життя, сформованих умінь і навичок самостійного й творчого перенесення одержаних знань у соціально-економічну ситуацію, що змінюється, та забезпечення потреби в їх постійному оновленні. Перед системою вищої медичної освіти постійно постає питання про зміст, структуру й технології підготовки фахівців, які відповідатимуть вимогам сучасності.